

In memoriam P. A. van der Laan

L. P. S. VAN DER GEEST & L. M. SCHOONHOVEN

Op 29 november 1992 overleed te zijnen huize op 84-jarige leeftijd Pieter Adrianus van der Laan, lid van verdienste en erelid van onze Vereniging.

Ad van der Laan studeerde biologie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, waar hij zich onder leiding van de hoogleraren Went, Westerdijk en De Bussy vooral toelegde op de plantenfysiologie, de fytopathologie en de toegepaste entomologie. In 1934 promoveerde hij bij Prof. F. W. Went op een plantenfysiologisch proefschrift getiteld: "Der Einfluss von Aethylen auf die Wuchsstoffbildung bei *Avena* und *Vicia*".

Na zijn promotie heeft hij een tweetal jaren op het Koloniaal Instituut in Amsterdam, het tegenwoordige Koninklijk Instituut voor de Tropen, gewerkt aan het gebruik van het plantaardige derris als bestrijdingsmiddel tegen insectenplagen. Als zoveel biologen in die tijd vertrok hij in 1936 naar het toenmalige Nederlandsch-Indië, waar hij als entomoloog tot 1946 verbonden was aan het Proefstation van de Deli-Tabak Maatschappij in Medan, Sumatra. Mede door de internering onder de Japanse bezetting maakte het jonge gezin Van der Laan een aantal moeilijke jaren door, een last die nimmer helemaal uitgewist kon worden. Na terugkomst in Nederland in 1946 trad hij in dienst bij het Koninklijk Instituut voor de Tropen, maar twee jaar later al keerde hij terug naar Indonesië om als entomoloog te gaan werken bij het Instituut voor Plantenziekten in Bogor. In 1951 werd hij echter door de Indonesische autoriteiten gedwongen het land te verlaten. Terug in Nederland volgde een aanstelling bij de Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek TNO in de Werkgroep Onderzoek Bestrijding Aardappelsystenaaltje. Voor dit onderzoek werd hij gedetacheerd bij het Laboratorium voor Fytopathologie te Wageningen.

Per 1 april 1956 werd Van der Laan benoemd tot lector in de Toegepaste Entomologie aan de Universiteit van Amsterdam als opvolger van Dr. S. Leefmans. Hij werd gehuisvest in het voormalige Entomologisch Laboratorium van het Instituut voor Plantenziekten aan de Mauritskade. Dit gebouw bleek al snel te klein: in 1962 kon worden verhuisd naar een nieuw (houten) gebouw dat was gebouwd op het terrein van het Koninklijk Instituut voor de Tropen. Deze huisvesting was voorzien van klimaatkamers en andere laboratoriumfaciliteiten die ontbraken in het gebouwtje aan de Mauritskade. Ook vond er een belangrijke uitbreiding van het personeel plaats, zodat het "Laboratorium voor Toegepaste Entomologie" onder Van der Laan's leiding uitgroeide tot een volwaardige onderzoeks- en onderwijsgroep.

MCZ
LIBRARY

FEB 11 1994

HARVARD
UNIVERSITY

Tijdens zijn Amsterdamse periode richtte Van der Laan's belangstelling zich vooral op het gebruik van insektenpathogenen, met name *Bacillus thuringiensis*, voor de bestrijding van insektenplagen. Ook internationaal was hij actief op het gebied van de insektenpathologie: zo was hij mede-organisator van het "International Colloquium on Insect Pathology and Microbial Control", dat in 1966 in Wageningen plaats vond en was hij van 1970-1972 secretaris van de "Society for Invertebrate Pathology". Daarnaast bleef hij een warme belangstelling houden voor het onderzoek in de tropen, hetgeen leidde tot een directe betrokkenheid bij onderzoeksprojecten in Afrika en Indonesië. Per 1 oktober 1971 werd Van der Laan benoemd tot decaan van de subfaculteit Biologie van de Universiteit van Amsterdam, een functie die hij vier jaar bekleedde.

Tijdens zijn wetenschappelijke loopbaan heeft Van der Laan ruim 70 artikelen gepubliceerd op het terrein van de toegepaste entomologie en de nematologie. Vele daarvan handelen over dikwijls heel verschillende soorten schadelijke insekten in de tropen, hun biologie en mogelijke bestrijdingsmethoden. Ook op andere wijze heeft Van der Laan talloze vakgenoten in de toegepaste entomologie, in het bijzonder zij die in de tropen werken, aan zich verplicht. En wel doordat hij een van de belangrijkste informatiebronnen op dat gebied, het in het Nederlands door L. G. E. Kalshoven geschreven naslagwerk "De Plagen van de Cultuurgewassen in Indonesië" heeft omgewerkt tot een nieuwe en in het Engels vertaalde editie, die in 1981 verscheen. Dit standaardwerk vond in vele landen in tropisch Azië een dankbaar onthaal. Van der Laan's brede belangstelling voor en kennis van de entomologie blijkt ook uit andere publicistische activiteiten, zoals de met J. P. Duffels samengestelde "Catalogue of the Cicadoidea (Homoptera: Auchenorrhyncha) 1956-1980", die in 1985 in de Series Entomologica is verschenen. Zijn redactionele belangstelling uitte zich voorts in een langdurig redactielidmaatschap (1961-1969) van het "Vakblad voor Biologen", waarvan hij vervolgens gedurende twee jaar hoofdredacteur was.

Van der Laan had vooral tijdens zijn onder-

zoek aan plaagorganismen in de tropen ervaren hoe belangrijk een goede toegankelijkheid van bestaande entomologische kennis is. Zijn redactionele belangstelling leidde er toe dat hij vanaf het begin in 1956 gedurende 25 jaar de redactie van het tijdschrift *Nematologica* voerde. Toen D. J. Kuenen en J. de Wilde in 1957 het idee opperden om gezamenlijk een nieuw tijdschrift te stichten, dat een brug moest slaan tussen de experimentele entomologie en de toegepaste entomologie, vonden zij in Van der Laan een enthousiast medestander. Onder auspiciën van de Nederlandse Entomologische Vereniging verscheen in 1958 het eerste nummer van *Entomologia experimentalis et Applicata*, onder redactie van de drie initiatiefnemers. Naast het redacteurschap nam Van der Laan ook het redactiesecretariaat op zich, dat hij vervolgens gedurende 30 jaar met een grote inzet en wetenschappelijke integriteit heeft uitgevoerd. Mede door zijn zorgvuldige werkwijze en zijn persoonlijke stempel op de contacten met auteurs en referenten groeide het tijdschrift uit tot een maandelijks verschijnend gerenommeerd publikatiemedium met een hoge impactfactor. Toen Van der Laan in 1988, in verband met de last der jaren en andere persoonlijke omstandigheden, het besluit nam uit het tijdschrift terug te treden, benoemde de N.E.V. hem op grond van zijn voortreffelijke prestaties aan de entomologie bewezen, tot erelid. Bij die gelegenheid werd geconstateerd dat met *Entomologia Experimentalis et Applicata* de contacten tussen de Nederlandse entomologie en het vakgebied op internationaal niveau aanzienlijk werden versterkt.

Zij die het voorrecht hebben gehad Ad van der Laan van dichterbij te kennen, bewaren een herinnering aan een aimabele en integere persoonlijkheid, die naast zijn diepe belangstelling voor het leven op aarde, een grote interesse bezat voor verschillende uitingen van het geestelijk leven van de mens.

De N.E.V. gedenkt een erelid, die een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van de entomologie heeft geleverd en die het respect van vele vakgenoten, tot ver over de landsgrenzen heen, genoot.